

KÉPES SZAKKÖZLŐNY A VADÁSZAT, LÖVÉSZET, HALÁSZAT ÉS HALTENYÉSZTÉS KÖRÉBŐL.

Szerkesztik: gróf ZICHY IMRE és gróf KREITH BÉLA.

Előfizetési ára: Egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 70 kr. Megjelenik minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Levelek a „Vadász-Ujság“ szerkesztőségének, **előfizetések** a kiadóhivatalnak Budapestre, fűrdőutca 4. sz. a. czimzendők.

A vadászati és fegyveradó.

Alig múlik nap, hogy ne kapnánk legalább 2—3 levelet, melyek mindegyikében a vadászati- és fegyveradó leszállítását javasolják s a levél tartalmának közzétételét kérik tőlünk.

Mindazok megnyugtatóására, kiket ez ügy közelebb-ről érdekel, tudatjuk, hogy mi — mint a mult számban említettük — mindent elkövettünk és ezután is megteszünk mindent arra nézve, hogy a fent említett, és oly sok vadász által czélszerűtlennek ítélt adók ne csak hogy leszálltassanak, de hogy a majd leszállított vadászati és fegyveradónak ezután legalább is 10—15%-a a vadtenyésztés emelését, a ragadozók irtását és a czéllövészet népszerűsítését előmozdító dolgokra legyen fordítandó.

A Hatvanban alakult új sport-egylet már kimondta, hogy ugy a vadászati törvények megváltoztatása, valamint a vadtenyésztés előmozdítása iránti javaslatait az egyesület szakbizottságai által elkészített a miniszterium elé való felterjesztés végett.

Erre nézve azt jegyezzük meg, hogy jó lesz majd a dolgot nem elhamarkodni (már t. i. a magas miniszteriumnak), hanem a Hatvanban alakult új sport-egyesület javas-

latán kívül egynehány nem kevésbé illetékes szakember véleménye is hallgattassék meg, mert szeretjük hinni, hogy jelenlegi vadászati törvényünk módosításánál a nagy közönség érdeke lesz legfőképen szem előtt tartva.

Mi, a „Vadász-Ujság“ szerkesztősége, már elkészültünk az általunk felterjesztendő vadászati- és fegyveradó-javaslatlaltal, mindazonáltal bevárjuk azon időt, a melyben e fontos ügyre vonatkozó és oly sok oldalról érkező levelek száma — mint reméljük — annyira növekedik, hogy nemcsak a minőség, de a mennyiség is emelni fogja a felterjesztett dolog tekintélyét ott, hol ez ügynek eldőlni kell majd annak idején.

Az eddig beérkezett levelek írói pedig fogadják az ügy nevében mondott szives köszönetünket azon bennünket igen megtisztelő szives bizalmukért, a melyben lapunkat részesítették.

E fontos ügyre vonatkozó nyilatkozatokat, javaslatokat ezentúl is szivesen és köszönettel fogadunk, és figyelemzetjük minden t. munkatársainkat és ügybarátainkat, hogy javaslati közleményeiket mennél előbb küldjék be hozzánk, a még most, kellő időben való felhasználás végett, tisztelettel

a Vadász-Ujság szerkesztősége.

Az elefántvadászat.

Bengáliából Angliába egy rendkívül örvendetes hír érkezett, melynél fogva ott egy igen eredményteljes elefántvadászat tartatott, úgy hogy 217 elefántot fogtak egyszerre. Ez annyival is inkább nagy nyereség, mert utóbbi időkben az elefántok Indiában gyérülni kezdettek. Ha az elefántok kifogynának, ez Indiára nézve roppant veszteség lenne, mivel ezen ügyes és óriási erejű állatot semmi más állattal nem lehet pótolni.

Az elefántokat különféleképen fogják elevenen. Egyik mód az, hogy lerészegítik, az elefánt ugyanis nagyon nyálkás állat, és különösen a rum szaga csalogatja magához, melyet már nagy távolságra szagol, s ittasan leheveredik. Egy kuli (indiai szolga) hozzálopózik, egyik lábára hurkot vet és a kötél egyik végét fához köti, azután egypár szelid elefántot hoznak oda, melyek, ha az elefánt felébred, orrmányaikkal úgy megdöngetik, míg beadja derekát és elhajtja magát oda, hová akarják vadászni.

A vadászat egy másik módja az, hogy egy tekervényes utat kerítéssel bekerítenek; a bejárás oly keskeny, hogy legfeljebb egy elefánt fér el. Ezen ut egy előnylába vezet, hol a vadászok nagy tüzet raknak. Éjjel az elefántok megpillantván a tüzet, kíváncsiságból odamennek azt megtekinteni. Midőn az egész elefántnyáj bement, elől-hátul, azaz a tűz mögül és a bejárásnál utjukat állják, és minthogy egyszerre egynél több nem fér ki a keskeny bejárás, egyenkint mindegyikét elfogják szelid elefántok által.

Ilyen volt ezen utolsó vadászat is, melyről Bengáliából jelentés történt. Ezen 211 elefánt oly munkaerőt képez, mely annyi, mint tizannyi tevéé, 18 annyi bivalyé, 23 annyi ököré és 68 emberé. Az elefánt leküzd minden talajnehézséget és minden éghajlat-viszontagságot. Ez az oka annak, hogy az indiai kormány mindent elkövet, hogy évenként szaporítsa tábori elefántjai számát.

Ahhoz képest, mennyire kiaknáztathatnának jövőre az elefántok, a jelen mennyiség még igen csekélynek tartatik. Az indiai kormány most igen szigorú törvényeket hoz, hogy az elefántok kipusztításának elejét vegye. Elefántok agyonlövétése — ha csak nem javithatlan korhelyek, mert ilyenek is vannak, és az indok rájuk ismernek, mint a

hottentották az emberevő oroszlanokra — keményen megvan tiltva s a büntetés több évi börtönöztetésre emeltetik.

A Himalaya hegység aljától kezdve a terai területen végig egész Travancore déli határáig még mindig igen sok elefánt él nyájakban az erdőségekben, de az ottani lakosok igen sokat pusztítanak ki közülök, úgy hogy lassankint ki fogják ölni, mint a bölényeket és dodókat pusztították ki. Az indiai kormány az elefánt megölését egy osztályba sorolja a thugok fojtogatásaival és gyermekgyilkossággal. Mert ha egyszer az elefántok kiirtatnak, azokat többé sehoggy sem lehet pótolni. Az elefántok most a kormány tulajdonának tekintetnek, nemkülönben az elefántcsont elárúsítása is tiltva van egyeseknek s csak államegyedárúsítás által lesz kapható, mivel éppen az elefántcsont miatt lótték a bennszülöttek az elefántokat.

Afrikából ugyan még lehetne behozni elefántokat, de ezek azon világrészben is ép oly szükségesekek, de különben is az afrikai elefántok nem oly nagyok és nem oly erősek, mint az indiai óriás-állatok, végre még az afrikai elefántok sokat szenvednek a csecse légy szúrásai által, melyek az indiai elefánt bőrén át nem hatnak.

Az elefántokat mindennemű munkára használhatni, de az elefánt szükség esetében harcos is. Régi időkben, mielőtt a löport feltalálták, az elefántok gyakran döntötték el a csatát. Most kivált tigrisvadászatokra alkalmaztatnak és tiz eset közül az elefánt legalább is kilencszer győztes.

Mindeddig az elefántokról azt tartották, hogy fogságban, vagyis megszelídített állapotban nem szaporodnak el tovább, de ezen állítás nem való, mert már Európában is megtörtént, hogy nőstény elefántok megellettek. Legujabban pedig a „Newyork Herald“ azt jelenti, hogy Philadelphióban f. év márczius 10-dikén reggel félnégykor, Cooper és Bailey londoni cirkusztulajdonosok egyik elefántja megellett és ismét egy kis nőstény elefánttal gazdagította a világot és megezfoltta mindazon zoologusok állítását, kik azt tartják, hogy az elefántok fogságban nem szaporodnak. — A fiatal elefánt világosszürke színű, 213 fontnyi súlyu, 30 hüvelyknyi magasságu és 35 hüvelyknyi hosszúságu. Anyja most 23 éves és a legügyesebb elefántok egyike.

(Függetlenség.)

Kászonyi Dániel.

TÁRCZA.

Egy öreg szalonkavadász élményei.

(Vége).

Venio nunc ad fortissimum virum, — azaz, most a hajtóvadászatról, mint a szalonkalövés legbiztosabb, legháladosabb módjáról fogok szólni. — Ez már formszerű csatározás tavaszi és őszi vendégeink ellen, s mint a csatában, úgy itt is nagyon sok függ a vezénylőtől, ki a hajtást rendezzi, a lövészeket felállítja s az egésznek tervét elkészíti.

Vidékünkön a szalonka-hajtóvadászatoknak az én ősi barlangom levén főhadiszállása: a vezénylő szerepe — talán mert a környéket s embereimet legjobban ismerem — hosszú évek során át nekem jutott; elmondom tapasztalásaimat, nem éppen mint követendő mintát, de mindenesetre mint olyan eljárást, melynek legalább az itteni területi viszonyok közt többnyire sikeres eredménye volt.

A húzás első hetében rendszeren csak lesre jártunk ki; én, a kántor (egykori inzurgens pajtásom), néha a helybeli tisztelendő szent atya és csószóm, a később erdőkerülői rangra emelkedett Márton, kire a Süsskidenelü gúnynév azért ragadt, mert rossz alvinczija többször mondott csütörtököt, mintsem hogy elsült volna; míg aztán az én

„csk—pff—bum“—os puskám jutott kezére s ezzel huszonöt esztendeig dicséretesen működött; midőn pedig végre egy percussió fegyvert vettem neki is, oly rátartó lett, hogy a falubeliekkel alig állt szóba, csósz címét is restelni kezdte s ekkor lett erdőkerülő; a faluban pedig nem merték őt többé Süsskidenelü Marczinak hívni, hanem a tekintélyes „jáger úr“ czimével tisztelték meg. Márton velem és mellettem öregedett meg, mint leghívebb, legügyesebb adjutánsom, ki tiz mértföldnyi kerületben minden bokrot ismer-ven, megbecsülhetlen szolgálatomra s jobb fővadászom volt, mint sok mostani pléhgalléros uradalmi vadász, ki a pártfogáshoz jobban ért mint saját mesterségéhez.

Mi négyen jártunk ki tehát szalonkalesre a tavaszi húzás első hét-nyolcz estéjén s vizslázni csak később kezdtem, mikor a szálláscsinálókat már a többiek is követték; az első kéklábuakra nem lévén érdemes a vizslával keresés fáradságát vesztegetni, részint mert még kevesen vannak, részint mert rosszul várnak be.

Mikor aztán itt volt már az idény kellő közepe, Márton összeszedte a falubeli fiúkat és suhanczokat, kiknek nagyobb része hajtókúl már be volt tanítva, s ha egynémelyik a felvert mátyásra, rigóra vagy bagolyra „túró!“-t (tire haut!) rikkantott is, de a főkolompokok már a foglyot is rögtön megtudták a snepftől különböztetni, melyet pedig a felrebbenés pillanatában sok kezdő s kivált tüzes vadász összetéveszt egymással. Minthogy pedig tavasszal ép a párosodás korában foglyot, kivált tojót lőni öreg hiba:

Erdészeti teendők április hóban.

Erdőhasználat. A római szálerdőkben minden vágott fa végelegesen kitakarítatik s csak a tuskó-irtás folytatatik. A gyéritések bevégeztetnek. A tölgy-sarjerdőkben, melyekben a cserkéreg használata üzetik, továbbá azon erdőrészekben is, hol a vágott fa, karó vagy vessző bármi célra meghántatik, a vágás e hónap vége felé megkezdődik. A hárs- és szilfák hántása háncsnak jókorább is történhetik. A zsendely- és dongafa-készítést még folytatni lehet. A szénégetés szakadatlanul üzetik. Nyirvesszőket seprűnek vágni, és a jövő évben fejsze alá kerülő nyirgeszteket megcsapolni lehet.

Faszállítás. A hegységi völgyekből a hasábfűsztatás a legnagyobb szorgalommal üzetik. A folyókon, a talpakon való szállítás is javában foly.

Értés. A megpírkálás a szabadban folytatatik. A többi értési munkákat siettetni kell, hogy a lombplánták ültetését e hónap közepéig, a túlevelűekét pedig e hónap végén be lehessen végezni. A túlevelű fák magvait még mindig lehet vetni; azon magvakat pedig, melyek csak a jövő tavasszal kelnek ki, mint a kóris-, gyertyán- és czirbolya-fenyő-magot, tapasztalás szerint legjobb most vetni. A homlitást és dugványozást a sarj- és lanka-erdőkben be kell végezni. A plántatercsekben a gyomlálás és kapálás már szükséges.

Erdővédelem. A rúdgesztesek és háncsnak való fák még mindig ki lévén a lopásnak téve, éber felvigyázat szükséges. A vízmocsárokat be kell tölteni és azokat a mélyebb kimosások ellen kő- és fatorlaszokkal védeni. A folyók partjainak védele s kiigazítása folytatatik. A juhok és marhák legeltetését figyelemmel kell kísérni; a tűzre pedig, valamint most, úgy egész nyáron és őszön át a legnagyobb szorgalommal kell felügyelni; a határokat is gyakran be kell járni. — Az erdőkáros rovarokat illetőleg, a hol a betűző-szű (Bostrichus typographus) és a fenyő-törny (Hylesinus piniperda) fenyegetőleg mutatkozik, csalgeszteket kell ejteni. A közcserebűlyt (Melolonta vulgaris) a gesztek-ről reggelenként, míg a lég hűvös és nedves, kell lerázni és szedni. A fenyő-pohok (Phalaena Bombyx pini) hernyói már a fákra másznak; azok különösen rossz időben, midőn

a gesztek kéreg-repedékeibe csoportosan összebujnak, megsemmisítendőek. Az e hónap végén meleg éjeken kibuvó, és nappal a gesztek kérgén csoportokban tartózkodó fenyő-gyapocsz (Phalaena Bombyx monacha) hernyóit szét kell nyomni. Az erdei-fenyő-surjányokban az ültetvényekben a fenyő-szurkocs (Curculio pini) is megkezdte pusztításait.

Mellékhasználat. A legeltetés a felszabadított erdőkben, a fűtépés és sarlózás az ültetvényekben, vetény- és plántatercsekben szoros ellenőrzés mellett üzendő.

Virágzás. A következő gesztek virágznak: a kérges szilfa (Ulmus suberosa), a jókori-jávör (Acer platanoides), a nyírfa (Betula alba), a benghipófa (Hippophae rhamnoides), a fenyő-tiszafa (Taxus beccata), a vörös-fenyő (Pinus larix) és a füzek (Salix).

Vadászati műszavak.

Kopászat.

II.

Szímet vagy *hészag*, (check), ha a kopók a szimatból kiestek, a hangozással felhagytak és körben járva az elvesztett szimatot újból keresik.

Kör vagy *vizsgakör*, (cast), kopókkal körben kerestetni az elvesztett szimatot.

Teli hang, (full cry), ha a falkának minden kopója csaholva hajt.

Szorítani a hajtó falkát, (press the hounds), ha a lovasok oly közel járnak a kopókhoz, vagy épen közükbe vágatnak, úgy hogy ezek nem működhetnek.

Elterelni a kopókat, (lift the hounds), ha megtévednek a kopók s a falkát elhívja és odavezeti őket, hol gondolja, hogy ismét a szimatra akadhatnak vagy pedig a vadat magát fellelik.

Hajtanak, (hunt), a kopók, ha a hajtott vad szimatját felvévén, csaholva vagy hangot adva követik.

Szemre (a vue) hajt a falka, ha a vadat már látja.

Megtévednek, (are at fault), ha a szimatot elvesztve nem bírnak eligazodni.

a hajtóknak ép úgy mint a vadászoknak soha sem mulasztottam el a figyelmeztetést, hogy a fogoly sokkal sebesebben szalad, mint a nehézkesebb és kacszzerű totyogással futó snepf s ez utóbbi a bagoly repüléséhez hasonló szárny-suhogással és sokkal csendesebben kel, mint a zajosan és hirtelen felrebbenő fogoly. — A ki erre inkább, mint a könnyen szemcsaló toll- és csőrkülönbségre ügyel, az szalonka helyett nem igen fog foglyot löni.

A reggeli les után pár órai vizslászat eredménye hártározott a fölött, érdemes-e e vidéken hajtást intézni, s ha igen, miképp történjék az. Ha az idő se hideg, se meleg nem volt, s így a szalonka rendes távolra várt be, mi pedig vadászok például kilenczen valánk: akkor ötten elől, ketten hátrább, ketten a vonal két szélén mentek. Az első néhány hajtás aztán megtanított arra, sok-e a szalonka, vagy kevés? Ha kevés volt: a vonal szélén levők (többnyire a kántor és Márton), kik az előállókra nem jött szalonkáknak hova történt beszállását láthatták, kijelölték e pontot, s ha a helyiség és a hajtás menete megengedte, két-két vadász rögtön felkeresésére ment. De ha sok vagy csak elegendő számmal volt a szalonka: soha sem engedtem meg, hogy az egyes levágódott madár keresésével, kivált ha ez hátrafelé húzott, idő és fáradság menjen kárba. Ez is természetesen csak cserjés helyeken, fiatal vágásokban történhetett, hol a húzó madár irányát látni lehetett; szálás és terjedelmes erdőben azonban, hol a magas fák között azonnal eltűnik a szalonka, sokszor jó sikerrel hasz-

náltam azt a módot, hogy a legmagasabb fák egyikére fiút másztattam fel, ki folyvást a hajtás felé nézve arra figyelt, hol vágódnak le a felvert s lövésre nem került vagy elhibázott madarak.

Ha a hajtást megelőző vizslászat arra tanított, hogy a szalonkák közelre várnak be: a kilencz vadász közül hatnak-hétnek a hajtókkal kellett menni; ha ellenben már messziről keltek, akkor Márton kivételével, ki a hajtókat vezette, a többi vadászt mind előre állítottam, de úgy, hogy a két szárnyon lévők a hajtásból kiszálló madarakat láthassák. Főgondom pedig a vadászok felállításánál mindig oda volt irányozva, hogy a nap hátukba s ne szemközt süssön, mi a lövést gyakran gátolja; mert hiszen hajtókkal többnyire szütyelve vagy rézsút lő az ember s a helyiség ritkán oly kedvező, hogy a snepfet elhúzni engedni s utána löni lehessen.

Szálás erdőben legjobb állás esik oly vigályoson, hol a nyílt téren a madarat jönni látja s így a lövésre készen állhat, sőt gyakran tetszése szerint rézsút vagy utána is löhet a vadász. — Legrosszabb állás pedig oly keskeny erdei uton van, hol jobbra-balra sűrű és magas fasudarak nyúlnak fel. Itt szerencse, ha a szalonka az út hosszában jó, így nem nehéz lekapni; ellenben a legnehezebb lövések egyike, ha szemközt jó; eléje vagy utána löni a magas szálfák miatt alig lehet s csupán az a rövid pillanat használható fel, midőn az út felett csap át. Nem épen ritkán történik az is, hogy a szalonka a hajtók zaja elől

Visszavetik magukat, (the hounds fling back to recover), ha a szimatból kiugorván, hirtelen visszafordulnak.

Vezet, (leads), a kopó, mely a farka élén jár.

Vezérkopók, (leading hounds), melyek a futam alatt első sorban járnak.

Elnyúlik a farka, (tailing), ha a kopók hosszú sorban hajtanak. Lovasokra is alkalmazható.

Feldönteni, (pull down), rókát vagy nyulat annyi, mint a futam által kifárasztva elfogni.

Elcsípni, (chopping), a vadat rejtben vagy fektében futam nélkül elfogni.

Felvenni a szimatot, (hit up the scent), ha a kopó orrába ütődik a szimat s ez a vad nyomán hangot adva elindult.

Ódább vagy előre vinni a szimatot, (carry a head), ha a kopók jó sebesen haladnak a vad nyomán.

Barlangig hajtani, (run to ground), ha a hajtott róka a kopók előtt barlangjába menekül.

Rövidíteni a kopók fülét, (round the ears), a fülek hegyeit karikában elvágatni; többnyire rókakopóknál szokásos, hogy a rejték töviseiben vagy marakodás közben ki ne szaggattassanak.

Megveri a kopókat (beats the hounds), a róka vagy nyúl, ha szimatja félbeszakadván, a kopók többé nem követhetik.

No még, — népies kifejezés — (second wind), ha a sebesen haladó állat, p. o. ló, kopó, róka, nyúl, agár stb. pályájának megfutása végén új erőt feszít meg.

Iram, (pace), képzeleti mérv mindennemű haladás sebeségének megítélhetésére; p. o. jó iram, annyit tesz, mint sebes mozgás; iramot csökkenteni, a haladást lassúbbá tenni.

Írányt venni a futamban (take his line), kívánatos, hogy minden lovas vadász a futam alatt maga irányát tartva haladjon előre, ki ezt nem teszi, s majd ide, majd oda tétováz: a hátul száguldozóknak utját vágja, mi főképp árkok, sövények, partok stb. előtt igen alkalmatlan és sokszor veszélyes összeütközést idézhet elő.

Biztos, (fair), oly akadály, árok, sövény stb., melynek elugrási (taking side) és érkezési (landing side) oldalán

futva menekül s így jó a vadászra, ki ezen esetben fegyverét ép oly ovatosan emelje, mintha rókára készülne lőni, mert az ilyen madár a legkisebb mozdulatot is rögtön megillantja s oly eszélyesen kel szárnyra, hogy röptét fák vagy bokrok fedik el, többnyire vissza a hajtók felé vagy oldalvást repül s ilyenkor a leggyorsabb lövéssel is alig érhető el.

Cserjés helyeken, hol a hajtóktól felvert szalonka sokszor jó lőtávolságon száll le előttünk, közeledjünk hozzá, s csak ha már újra felemelkedett és rendes húzásában van, lőjünk reá s a világért sem akkor, midőn lebegve bocsátkozik le, vagy midőn — ha megpillantott, s mielőtt lábával a földet érintette volna, újra emelkedik; e két utóbbi eset legtöbb hibázásra ad alkalmat.

Tizenkét év óta, midőn t. i. lábaim megtagadták azt a gyors és kitaró szolgálatot, melylyel azelőtt napokig és hetekig hegyen-völgyön át fáradhatlanul hordoztak, tizenkét év óta felhagytam a hajtóvadászatokkal s legfőleg csak vizslával csinállok egy kis vargabetűt szép verőfényes tavaszi vagy őszi napokon s esti 1-sre járok ki pár kedvenc helyemre, melyeken egész kényelemmel várom a jó szerencsét. Szekerem e leshelyek közelébe visz, gyalog csak nyegdorai utat vagy inkább sétát teszek, mert rendes erdei alléon mehetek a padig, hol öreg csontjaim les előtt és után megpihennek; a bokrokat jobbra-balra és előttem évenként lenyesetem, hogy a húzó szalonka annál jobb lövésre jöjjön, s mert e helyek körül a hajtóvadászatot, sőt a vizslá-

tömör talaj vagy on; biztos tehát, ha a ló bátran és bizton ugorhatja át.

Csalárd, (unfair), az ellenkező, p. o. ingoványos partú vagy gazzal benőtt árkok, oly sűrű sövények, hogy túlsó részükön a part minősége ki nem vehető.

Mezőny, (field), általános szakértelemben azon egyetemes tér, melyen a sportörömek gyakorlata és élvezete történik; szorosabb értelemben pedig képzeletileg azon lovasokat jelenti, kik a lovasvadászatban vagy versenyben részt vesznek.

Vadászati hírek.

— **Szalonkák.** Sok oldalról kaptunk egybehangzó értesítéseket arról, hogy a szalonkák a legtöbb vidéken csak néhány napja érkeztek meg. A határórvideken, Szlavoniában és a Dunán túli alsóbb megyékben szép számmal jelentkeztek. Erdélyben eddig keveset láttak. A főváros környékén a budai hegyeken már e hó 1-je óta szorgalmasan lövöldöznek a hosszúcsőrűeket. A vidéki szalonkavadászatokról szíves értesítéseket kérünk.

— **A farkasok itélet.** Az auvergnci zord hegyekben van egy magánosan álló zárdá, mely a kemény tél folyamata alatt az elszaporodott farkasok által valódi ostromállapotban tartatott. Kora hajnalban vagy az esti szürkületben nemcsak kutya és marhának, de embernek sem volt tanácsos a falakon kívül mutatkozni, hacsak nem akart az éhes ragadozók által megtámadtatni. — A barátok végre több környékbeli jeles vadászt kértettek fel, jönnének néhány napra vendégül a zárdába és szabaditnák meg a ros szomszédoktól. Meg is jelent a meghatározott időre tizenkét vadász, kik készek voltak a farkasokra hajtóvadászatot tartani. Éjjelre azonban oly nagy havazás állott be, hogy a tervezett hajtóvadászatról a jövő napon szó sem lehetett. A véletlen különben segítségükre jött, egy ló elhullott, s az egyik vendég, egy tapaszalt, vén vadász azonnal a következő hadi tervet készítette: Az elhullott lovat a zárdának magas falakkal kerített terjedelmes udvarára helyezteté, az éjjelre tárva hagyott kaput pedig oly készülékekkel látta el, hogy azt egy adott jelre a portás szobájába

val keresést is megtiltottam, az itt nem nyugtalanított, nem zavart szárnyasok egész biztonsággal, hosszan és halkán húznak.

A kényelemkereső, hogy ne mondjam elpuhult, mai nemzedék rovására meg kell említenem, hogy unokaöcsém, (kinek ezeket diktálom) eltanulta tőlem a szekeren kijárást, meg, azt is, hogy leshelyeire szintén padokat csináltatott. — *En uram Istenem, mi lesz a világból!* Nem harminczkét, de még ötvenkét esztendő koromban se jutott eszem-ágába is szekér vagy pad; ha vadászatról volt a szó: egy pár szalonkáért három mérföldet is elgyalogoltam volna, s ha — fáradságból soha, de — változtatás kedvéért megúntam az állást, leheveredtem a kissé híves gyepre s onnan is gyönyörrel hallgattam az ezer rigótorok hangicsálását.

De hát a kor igényei növekedtek s tán mi öregek maradtunk el mögöttük. Példa erre az is, hogy az én időmben könnyű volt annyi hajtóra szert tenni, a mennyi csak kellett, a falubeli suhancz grátiának tartotta, ha jöhetett s a legjobb kedvvel ujongott, füttyölt, szökdelt, verte kurta bottal a fát és bokrot (a kereplőt soha se túrtam, mert ez nemcsak a vadásznak alkalmatlan, hanem a hajtó se hallja miatta a szalonkát kelni) s mindezt ingyen, legfőleg aludt tejet kaptak egy darab kenyérrrel; az idény végével pedig egy ürüt ötlettem számukra pörköltnek és boldogok voltak. Ma ellenben azt kérdik, mit kapnak a napszámon kívül minden egyes lótt szalonkáért, s így valóságos tiszta nyereség, hogy mai napság nincs már annyi szalonka, mint az én időmben!

vezetett kötél segítségével rögtön be lehessen csapni. Az éj beálltával az udvaron minden közlekedés be lett tiltva, mely csend honolt az épületben, a vadászok pedig kész fegyverrel több, az udvarra nyíló sötét szoba ablakai mögött foglaltak állást, honnan a holdvilágított tájra kívánt kilátásuk volt. A farkasok vonítását a közelfekvő erdőből már alkonyat után lehet hallani, a ragadozó azonban csak tíz óra után jelent meg a zárda közvetlen közelében, hová a préda szaga csalta. A préda azonban nem künn, hanem az udvaron belül feküdt. A kapu nyitva volt ugyan, de a farkasok cselet sejtettek és rendkívüli óvatosságot tanusítottak. Be-be tekintettek a tárt kapun, sóvár szemeket vetettek a préda felé; végre besompolygott egy vén ordas, figyelmesen körülnézett, szaglálódott, körüljárta az egész udvart, megvizsgálta minden zugot; utoljára azután odacsuszott a ló hullájához, megszagolta, körülvizsgálta, de nem evett belőle. Minden csendesen maradt, semmi zaj, semmi nesz, mi gyanut kelthetne. — A tapasztalt ordas kimegy társaihoz, melyek egészen csendesen viselik magukat, majd ismét bejő és megvizsgálja a hullát; újra kimegy és most nesztelenül berohan az egész rablóbanda és nekiesik a préda szétszagatásának. — Egy csattanás; a kapu becsapódott, a farkasok felriadnak, észreveszik, hogy kelepczébe kerültek, rettenetes ordításban törnek ki és megrémülve futják körül az udvart, óriási ugrásokkal iparkodván elérni a kapu, a falak fokát. Most kitárulnak az ablakok és eldördülnek az első lövések, melyek néhány farkast elejtenek, másokat megsebesítenek. — Mire nem viszi most a halálos veszedelem tudata a farkasokat? Mintegy közös akaratra körülfogják vezérüket, ki bevitte őket a kelepczébe, pillanatnyi mozdulás után megrohanják és kétségbeesésük dühében szétmarcangolják. Miután pedig ily módon eleget tettek az igazságnak, nyugodtan, s csak egy-egy fájdalmas felordítással hagyják magukat egytől-egyik lepuskázatni. A vén vadász cselofogásának tizenhét farkas lett áldozata.

— **Vízi vadászat.** Szévald Mór dunaföldvári szolgabíró a múlt héten Szt.-András és Madocsi birtokán kacsavadászatot rendezett, melyen a környékbeli földbirtokosok és néhány fővárosi vendég is részt vett. A vadászat kitünően sikerült és a zsákmányt körülbelül 80 drb kacsá és 6 drb szalonka képezte. A multság rögtönözött bankettel végződött. — Nagy-Venyimen múlt kedden szintén sikerült kacsavadászat tartatott, melyet Kégly Miklós ottani gazdatiszt rendezett, s melyen 44 kacsá esett áldozatul.

— **A Székesfehérvár körüli tavaszi vadászatok** nem igen sikerülnek. A „Székesfeh. és Vid.“ írja, hogy a szárcsák nagyrészt pár hét előtt ellőtték, s azóta nem szaporodtak. A kacsák a nagyobb vizeken tanyáznak, s csak éjjel mennek a kisebb kiöntésekre. Szalonka eddig oly kevés mutatkozik, hogy nemlétezőnek tekinthető. Szóval a vadászatok többnyire eredménytelenek.

— **A pesti vadásztársaság** falkavadászatai minden ősszel nevezetes mozzanatát szokták képezni a főurak fővárosi társaséletének. A királyi család is részt vesz e sportban, midőn Gödöllőn mulat. A vadásztársaság részvénytársulatot képez, s teljes czime ez: „pesti róka-kopó-falkavadásztársaság“, s elnöke gróf Eszterházy Miklós falka-nagy. Megyeren nagyszerű istállóik vannak. Szinte megfoghatatlan, hogy e nagyszerű istállótelepen levő különféle ingóságokat a társaság birói uton lefoglaltatni hagyta, kétszáz forint követelés fejében. Ugyanis a IV. ker. járásbiróság a napokban (ápril 3-án) birói foglalást vezetett ez ingóságokra Tömöri György és Havas Sándor javára.

— **A nmélt. györi püspökségi uradalom** területén elejtett vadak kimutatása a lefolyt vadászidényről. Elejtettek 8 pagonyban 1879. január 1-től egész 1880. január 31-ig: 1 szarvas, 15 őzbak, 363 nyúl, 1 tüzök, 185 fácán, 2

vadlúd, 110 vadrcze, 36 erdei szalonka, 14 vízi szalonka, 355 fogoly, 76 fűrj, 31 hurok, továbbá 46 róka, 14 borz, 23 nyest, 29 görény, 72 menyét, 55 kóbor-eb, 55 kóbor-macska, 36 kis-sas, 32 sólyom, 99 keselyű, 131 vércse, 547 kánya, 277 szarka, 80 bagoly. Összesen **2685** drb. Prémán József, urad. főerdész.

— **Gróf Károlyi Gyula** ő mélt. nagy-szénási uradalmán elejtett hasznos vadak száma egész éven át: 1 tüzök, 910 nyúl, 212 fácánvad, 12 fogoly, 100 fűrj, 36 erdei szalonka, 24 mocsári szalonka, 60 vadkacsa, 64 vadgalamb, összesen **1419** drb. Ragadozó vadak: 152 nagy vércse és kánya, 69 kisebb vércse, 26 bagoly, 186 varju, 190 szarka, 4 róka, 6 görény, 91 menyét és sün, 31 macska, 17 kóborló eb, 200 patkány a fácányosban, összesen **972** drb. Mélt. gróf Károlyi Viktor úr sámsoni (Békésmegye) birtokán elejtett hasznos vadak száma egész éven át: 210 nyúl, 70 fácán, 12 erdei szalonka, 30 fűrj, 36 vadgalamb, összesen **358** drb. Ragadozó vadak: 11 róka, 25 kánya, 60 szarka, 20 menyét, összesen **116** drb. Niemetz Mór, urad. főerdész.

— **Falábú fácán.** Bukland a következő történetet beszéli egy madárról, mely egyik fa-lába miatt az egész vidéken nagy csodálkozást keltett, s azt hitték róla, hogy perzsiai madár. Egyik barátja mult nyáron falun töltött szünideje alatt fácánt talált, melynek egyik lába hálóból került. Mint sebész, ki operációkat és mindenféle kísérleteket szeret tenni, egész nyugodtan levágta a madárnak teljesen szétzuzott lábát s vékony fadarabból másikat faragott, melyet a fácán lábtörzsére illesztvén, azt szabadon bocsátá. E madarat most lőtték meg s nem kevésbé csodálkoztak rajta.

— **Sport-fogadás.** Dr. Carver az amerikai díj-lövő, jelenleg Párisban tartózkodik, hol bámulatos lövészi képességét mutogatja; a galamblovészclub tagjait újabban egy merész fogadásra hívta fel: hogy ő Páris legjobb lövőjével fogad 5000 vagy 10,000 frankba; vagy pedig hogy 10 lövész ellenében 300 galamb közül a nagyobb mennyiséget ő lövi. A párisi nagy-körökben azt hiszik, hogy a match létrejön.

K é p ü n k h ö z.

Óriás fiahordók. Az óriás fiahordó Ausztrália rengeteiben apró falkákban él leginkább térségsíkságokon s bozótos helyeken. A partvidékekről a folytonos zaklatások csaknem egészen a földrész belsejébe szorították, hol a különböző vadak s a benszülöttek pusztításainak van kitéve. Az egyes falkákat mindig valamely vénebb him vezeti, melyet a többiek vakon követnek, mint a birkanyáj a vezető ürüt. Egyik falka a másikkal soha össze nem keveredik. A fiahordó hallása kitünő, látása azonban gyenge és szaglása igen csekély; e mellett bárgyúsága határtalan, minden legcsekélyebb zörejre, vagy új jelenségre eszeveszett futásnak ered. Futás közben hátsó lábaira emelkedik, első lábait, melyek igen rövidek és gyengék, s melyeket mint kezeket használ csak, — összehuzza s elkezd egyenes irányban 6—9 méter hosszú és egy-két méter magas ugrásokat tenni, oly gyorsan és oly kitartással, hogy a legjobb vadászkutyák is csak ritkán tudnak versenyezni vele, főleg miután órákig fut anélkül, hogy elfáradna. A fiahordók békés, szelid állatok; élelmük fű, falevél, bogycsók, gyökerek, f. kéreg. Reggel és este szoktak legelni, míg a napot szép időben heverészve töltik. Ilyenkor oldalvást fekszenek s hátsó lábukat hosszan kinyújtják, ha aztán izletes füvet pillantanak meg közelükben, első lábakkal felemelkednek, míg hátuljok fekvé marad s úgy harapdálják le a kedvencz eledelt.

ÓRIÁS FIAHORDÓK.

HALÁSZAT ÉS HALTENYÉSZTÉS.

A haltenyésztés helyzete.

Tekintve haltenyésztésünk elhanyagolt, súlyedő helyzetét, s tekintve, hogy törvény általi rendezése folyamatban van, nem tartom feleslegesnek e téren szerzett tapasztalataimat közölni.

Halaink szaporítására szerintem államilag és törvények alkalmazása által kétféleképp hathatunk; vagy azáltal, ha országos közfolyamaink benépesítéséről okszerűen gondoskodunk, s halaink eddig szokásos irtását törvények által korlátozzuk; vagy pedig ha alkalmas helyeken az egyes vállalkozókat czélszerű halastavak berendezésére ösztönözzük s annak fentartását tapintattal, az állam közérdekeivel összeegyeztőleg segítjük.

Az említett két tenyésztési cél annyira elütő gondozást és kezelést igényel, hogy a létesítendő törvények alkotásánál ezek szem elől tévesztése miatt féltő, hogy a kellő eredményt nem fogjuk elérni, és pedig annál kevésbbé, mert épen a halnevelés terén szakértőknek képzett halászaink is csak több oldalú elfoglaltság által félrevezetett halirtók, s így félni lehet, hogy azok meghallgatása után hozott törvény sem a termelőket, sem a fogyasztókat, de még magukat a mesterségre nézve halászokat sem fogja kielégíteni, sem pedig az óhajtott eredményt előidézni.

Azt állítják sokan, hogy a Dunának rendezése által, vize elvesztette tápláló haltenyészképességét. Ennek tapasztalásból épen ellenkezőjét állítom. A Dunából még sovány halat nem fogott ki senki, mert annak vize a legegészségesebb tápanyagokban bővelkedik.

A Dunában a hal rohamos pusztulásának fő okát én az évek óta hirtelen változásokkal beköszönteni szokott áradásokban, de leginkább a nyári áradásokban találok. — Azt vethetné valaki ez állításom ellen, hogy téves, mert hisz ép ilyenkor lévén az ivarozás ideje, ily áradások alkalmával miliárd aprósággal szaporodik a halállomány. — Igazolt volt ez állítás évtizedekkel ezelőtt, midőn a nyári áradások alkalmával az anyameder hosszabb ideig összefüggésben volt az ivarozó fokokkal, s így ezalatt az apró ivadék megerősödve, az anyahalak pedig ivarozási ösztönüket kielégítve, a fokozatosan áradó vízzel az anyamederbe baj nélkül visszahúzódhattak. Most azonban a Duna medre már annyira szabályozott, hogy bár a rendkívüli áradások alkalmával medréből több helyen és több ízben kiduzzad, de ily áradások csakis rövid idejűek, s midőn ily alkalommal a halak ösztönüktől hajtva a víz sodra után vakon rohannak ki petéiket lerakni, a rögtön bekövetkezni szokott apadásokig ösztönüket — petéik lerakásával — ki nem tölthetik, s így egyrészt önként maradnak kint, másrészt pedig rekeszekkel visszatartóztatva megkezdődik ellenök az irtó háború, s ha ez elől véletlenül meg is szabadul a medertől, a lepadás által elzárt pocsolókba kint maradva, előbb-utóbb apró ivadékaikkal együtt elvesznek. De ha az apró halak egy kis része a mederbe visszajuthatott is, azok rendszeren a nagyobb rablóhalak áldozatai lesznek, úgy annyira, hogy a mint ritka eset most már, hogy a halászok a Dunában nagyobb pontyból jó fogást tesznek, még ritkább eset az, hogy eléggé sűrű hálójukkal apró pontyot találjanak.

A vizek tenyészképességét csakis a szelid rovarévíz — túlnyomólag pontyok — szaporítása által lehet czélszerűen kiaknázni, mert ha hibázik a szelid hal feles tömege, s nem talál mást, a rablóhal egymást is irgalom nélkül felfalja, s így mindkét nemű halnak pusztulnia kell. Miután ismerjük a ragadozó halak falánkságát, e kérdés az: mi

módon lehetne a szelid halakat megkímélve szaporítani s a rablók túlszaporodását korlátozni?

A hozandó törvényben fő súly fektetendő arra, hogy áradások alkalmával rekeszekkel a fokokat az anyamedertől elzárni senkinek se legyen szabad, sőt a fokok — a lehetőséghez képest helyenként — állami felügyelet mellett úgy volnának szabályozandók, hogy az apadással a kint levő halak hátrány nélkül visszahúzódhassanak. Tekintve azonban a bekövetkezni szokott hirtelen apadásokat, tökéletes eredményre így sem számolhatunk, de hogy az állapoton javítana, az bizonyos.

Magában a Duna medrében, s általa a nagyobb folyamokban, a halászat folytonosan megengedhető, részint azért, mert a halaknál az ivarozási idő annyira eltérő, hogy azt rövid időre korlátozni, czélra nem vezetne, másrészt, mert mint az anyamederben — különösen ivarozás ideje alatt — a halász pontyot nem talál, ha pedig a nagyobb, fonton felüli rablóhalak kifogatnak, ismerte falánkságukat, ezzel a szelid halakra nézve csak előny háramlik. A fokoknak azonban nemcsak elzárása, de ápril közepétől július hó utoljáig azok halászata is a legszigorúbban tiltandó lenne, továbbá az apróbb fajta halak kivételével — úgy mint korász, dörge, kecsge, czompó, stb. — a nagyobb fajta halaknak egy font éltsúlyon alóli eladatása. A hálók szemeinek űrnagysága minden tekintetben hatóságilag lenne megállapítandó, s hatósági jelvényvel ellenőrizendő.

A Dunában minden esetben a rohamosan mutatkozó halállomány csökkenésének a szaporulat hiánya, illetőleg elpusztulása lévén fő, és egyedüli oka: itt és ehez hasonló körülmények közt a czélszerű és olesó benépesítés a főfeladat. A hal a természet által oly roppant szaporodási képességgel van megáldva, hogy egy holdon 6—7 db 3 vagy 4 font éltsúlylyal bíró egyes pontylyal, kedvező helyen, rendes körülmények és felügyelet mellett egy milliónál nagyobb szaporaságot előidézni, s dacára annak, hogy biz' abból első esztendőben a vízi madarak, de leginkább a békák és vízi bogarak igen nagy százalékot elfogyasztanak, mégis azon tenyésztő, kinek legalább is 3 külön lecsapolható tava nincs, s halait nem szortírozhatja, ki nem szedheti és el nem adhatja, rövid idő alatt abba a bajba esik bele, hogy tava sűrű lesz a haltól, de épen a túlnépesedés miatt beleesik sokkal nagyobb bajba is, hogy halai élelemhiány miatt elsoványodnak, elnyomorodnak, s számra megmeglesz a kelletinél százszorta nagyobb többlet, de súlyra nem nyomnak és eladásnál értéktelenek lesznek. E bajon némileg csak úgy segíthet, hogy vagy egy bizonyos arányba rablóhalakat ereszt tavába, s így a leghasznosabb czélra teremtett apró halait felfalja akkor, midőn azokkal az esetleg közelfekvő nagyobb folyamokat lehetne olesó áron benépesíteni; vagy kénytelen irtóháborút intézni, őket elfogni, és minden áron való eladás által nyomorult áron értékesíteni!

Az ily apró halak ára mázsánsként 3—5 frt szokott lenni s egy mázsában nagysága szerint van 1000—2000 darab, sőt még azonfelül is a legegészségesebb hasznos szelid hal, s ha tekintjük, hogy e szerint egy forint értékre 200—300, sőt még azonfelül is esik, ily helyekről mily olesó áron lehetne nagyobb folyamainkat benépesíteni! s ha tekintjük továbbá, hogy a ponty nem vándorhal, s így azon a tájon, hol tanyát csap, biztosan megmarad, ha a kormány ily tavakkal az apró pontyokat, — de csakis pontyokat — a nagyobb folyamok benépesítésére értékesítené, kettős czélt látnék elérve, mert ezáltal nagyobb közfolyamainkban a pusztuló félben levő ponty halállománya egyfe-

ül helyreítve, biztosítva lenne, másfelől pedig a haltenyésztésre ösztön és a termelés értékesítésére segítség nyújtván, a haltenyésztés ezen ága is felvirulna.

Hátra volna most még az a kérdés, hogy bármily alakban hozott törvény kötelező lenne-e általában minden vízre? s így az ipar által teremtett magánhalastavakra is. Erre a feleletet a fent kifejtett egészen elütő körülmények

kezeléséből mindenki kitalálhatja. Az ilyenmü tavakra vagy semmi, vagy külön törvény lenne hozandó, mert ha a fent ajánlott feltételek törvényes alakba kötelezőleg a magán-szorgalommal alakított halastavakra is kiterjeszhetnék, az annyit tenne, mint azokra a halálos ítéletet kimondani.

P. F.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Állami méneseink jelenlegi állapota.

Mezőhegyesen jelenleg összesen 370 darab anyakanczából áll a létszám, melyek közül a ménesben 350 kerül fedezés alá. A törzsmének száma 18, köztük 5 telivérmén. A mezőhegyesi telivérménekhez 50 magánkancza (többnyire félvér) van már bejelentve, a legnagyobb szám, mely eddig eléretett.

Örvendetes tényként konstatálhatjuk, hogy Mezőhegyesen mind belföldön nevelt telivérmén használtatik.

A Mezőhegyesen levő s külön tenyészirányokat képviselő öt törzs állapota röviden a következő: 1. A z angol félvértörzs; jelenleg 77 kanczából áll. Itt csak igen vigyázva és kis mértékben alkalmaztatik a telivér: csak annyira ugyanis, nehogy a beltenyésztés lejtőjére kerüljön a törzs, melynél egyébiránt az országos tenyésztés szempontjából főleg a csont- és tömeg fenntartása képezi a célt. Ezen törzs évjáratái jelentékeny haladást mutatnak. 2. A z igaz-törzsben ez idén csak 23 norfolki származású kancza kerül fedezés alá. Eme törzs ivadékaiban még nagyon meglátszik a vegyes származás, s bár az árverések alkalmával a norfolkiak rendszeren jó áron kelnek el, mégis az országos lótenyésztés szempontjából e törzs legkevesebb értékű. 3. A Gidrán-törzs: ez idő szerint 86 anyakanczából áll, s még folytonosan szaporítottatik, miután a tenyésztő közönség igényeit e törzsből alig lehet kielégíteni. Ez áramlat okát abban találjuk fel, hogy aránylag egy törzsnél sem volt észlelhető oly roppant gyors haladás az utóbbi 10—15 év óta, mint a Gidránoknál. E törzs egyes generációkban angol telivérrel frissítettik fel, főleg a derék és lapoczka javítása, az izmok szívósabbá tétele, s a beltenyésztés veszélyeinek kiküszöbölése végett; de avuttán mindig ismét a tiszta Gidránmének tartják fent a törzsnél általánosan becsült típusát és a masszát. 4. A kis Nonius-törzs: 90 anyakanczával norman származása dacára gyönyörűen képviseli a középnagyságu mező-hegyesi magyar lovat. E törzs ivadékaiban lehet legkönnyebben az ország legtöbb vidékein alkalmazni s alig van középnagyságu anyaggal bíró vidék, hol alkalmazása hasznot hajtani nem fog. Tudjuk, hogy ugy a kis, mint a nagy Noniusoknál ugyanazon tenyésztési rendszer folytattatik, mint a Gidrán törzsnél. Azaz: tulnyomólag beltenyésztés, s csak egyes generációkban a telivér mint regenerátor, a jelzett cél elérése végett. 5. A nagy Nonius-törzs: 90 anyakanczával. Eme törzs imponans hintós lovaival, országos lótenyésztésünk jövőjét képviseli, midőn majd főleg e törzs befolyása alapján nem kell majd lámpással keresni vásárláinkon a nagy „Carossier“ fogatokat. Szakértők többre becsülik a híres franciaországi anglonormanoknál, mert ezek csak a Bois de Boulogne jó porondján imponálnak, míg a mi nagy Noniusaink a sáros utban a 8-ik mértföldnél sem hagyják cserben a hintót. Igaz, hogy kívánnók nekik a párisi carossier-ek gyönyörű nyakait és fejait; de hiszen majd meghozza azt is a telivér óvatos használata. Ez évben e törzsben vannak a legszebb idei csikók.

A kisbéri ménes létszáma jelenleg 24 angol telivér, és 112 angol félvér kanczából áll. — A telivér kanczák egyenlő számban Buccaneer, Cambuscan és Verneuilhez osztattak be, mindegyik 8 kanczát kapott, Verneuil hódít, mert a hozzá bejelentett idegen kanczák száma már 20. A félvér kanczák minősége általánosan ösmeretes. A kisbéri törzs feladata ama magas vértü elegans félvér ménnek produkciója, melyek az ország előhaladtabb tenyésztési vidékein alkalmas kanczákkal párosítva oly fényűzési lovakat szolgáltatnak, minőket például a tolnamegyei vagy fejérvári tenyésztő nem ritkán 7—800 forintért ad el. E kanczaanyag a ménesnek 1854-ben történt megalapítása alkalmával igen kevert volt. Többnyire Angliából importált irlandi és más félvér származásúak voltak az ősanyák, melyek jó vadász carriere-re büszkén tekinthettek hátra; de a csontok többnyire nem egészen tiszták voltak. Hólyagok és csontduzzadások még most is gyakran előfordulnak, de az anyag mégis már sokkal egyöntetűbb s a csonthibák mégis sokkal kevésbé dominálók. A 120 félvér kancza közül a telivér méneknek jut ez évben 85 darab. Félvér mén egyáltalán csak kettő van Kisbéren. A fedezett kanczák $\frac{3}{4}$ -ed része vemhes.

A bábólnai ménesben ez évben 140 kancza fedezendő, ezek között 10 igás ló. Az évjáratok még egy évben sem voltak — szakértők szemléje alapján — szebbek, mint ez idén. Bábólnán megoldottnak mondható ama problema, melyet sokan elérhetlennek tartottak, t. i. a tiszta keleti típus megtartása mellett kellő masszát produkálni! A 130 anyakancza között csak 8 Gidrán és 32 darab X-es Schagya van, mely Mezőhegyesről hozott, a többi már Bábólnán neveltetett. A 90 bábólnai nevelésű anyából 20 telivér arab, és 42 oly félvér arab kancza, melynek apja arab telivér, anyja pedig régi bábólnai nevelésű arab kancza volt. — Törzsmén öt van jelenleg Bábólnán s ezek közt 3 arab telivér. — A három telivérmén 81 kanczát, a két arab félvérmén 53 kanczát fedez. 140 kancza közül telát csak 53 fedeztetik félvér által, s így tehát az apák részéről sem fenyegeti a ménest a tiszta keleti jelleg elvesztésének vagy csak csökkenésének veszélye.

— A bécsi karusszel. A máskor oly csöndes, néptelen udvari istállók udvaraiban egy idő óta szokatlan élénk-ség uralkodik. A bécsi születési arisztokraczia színe-java gyűlik ott össze naponkint s a lovasjátékok festői látványa gyönyörködteti a szemeket. A próbák nagyban folynak. Gr. Török a rendező fáradhatlanul működik s buzgalma a legjobb bizonyíték, hogy a karusszel minden tekintetben fényesen fog sikerülni. De nemcsak az udvari istállókban, hanem a redout-termekben is nagy a sürgés-forgás. Itt a szabó-műhely van. Száz meg száz „tündér-ujj“ dolgozik itt s a varrógépek vígan zakatolnak. A hová a szem néz, mindenütt selymet, bársonyt, brokatot, aranyhimzést lát, s Fux József festő nagy kedvvel adja a tanácsokat a jelmez-ekhez. Azonkívül Lohner neves kocsigyáros műhelyeiben

is javában készülnek a díszszekerek, melyek közül gróf Töröké és Baltazzié a legszebbek lesznek. Mindebből látható, hogy a karusszel rendkívül szép és ünnepélyes lesz.

— **Lóállomány** szaporítása a katonaságnál. A király rendelete értelmében a lovaskatonaságnál kellő számú dolgozó lovakat fognak használni. Dolgozó lovakul csak az idomításra már kiszemelt szolgálati lovak alkalmazhatók, és pedig kettesével századonként, melyeket már április hó 1-én a rendes állomány feleslegéhez fognak számítani. E rendszabálynál fogva ezentul 482 lóval nagyobb lesz a lovassági lóállomány.

— **Ló kivitel Indiába és Angliába.** Az angol kormány mult évben 350 lovat vétetett a lótenyésztés emelésére alakult társulattól, darabonként 40 fontért Londonba szállítva, s azokat kipróbálás végett egy nem messze Londontól állomásozó huszárezrednek adta át; később pedig 4 mintalovát Indiába küldött ugyanazon társulat, miután az indiai angol lovasság évenként 2000 lovat kívánna esetleg Magyarországból hozatni. E négy mintaló — mint a „Vadász-és Versenylap“ írja — szerencsésen megérkezett rendeltetési helyére s legközelebb érkezett jelentés szerint igen meg vannak velök elégedve. Ennek bizonyosságul szolgál, hogy az egyik lovat, mely szürke színe miatt eladatott, egy indus herceg 1000 rupiáért, (körülbelül 1000 frt) vette meg az ezredtől. Az Angliában levő 350 is igen megtetszett amaz ezred tisztjeinek, hová beosztattak; s különösen a Cambridge-i herceg, Anglia hadsereg-főparancsnoka nagyon megszerette a magyar lovakat, mivel mindjárt eleintén igen tanulékonyaknak és kitartóknak találtattak. — A nagy klimatikus változás azonban, s különösen az idei roppant hideg ködös tél igen megviselte alföldünk csikait Angliában, úgyhogy jelenleg rosz híreket hallunk róluk. Megsövényödtek, nem birnak kellő izomzathoz jutni, egy szóval jelenleg nem igazolják az eleintén hozzájuk kötött várakozásokat. Azt hisszük, hogy a nyár folytán majd összeszedik magukat, s azután jó szolgálatot téve az angol hadseregben, jövőre ismét megnyitják a jó auspiciumok között tavaly megkezdett angol-magyar ló kivitel útjait; ez évben azonban nem szándékozik az angol kormány nálunk lovakat vásároltatni, míg az eredményről meg nem győződik. — Az indiai hadsereg valószínűleg kevesebb bajjal fogja lovainkat acclimatizálhatni, mivel ott nem kell a hideg nedvességgel küzdeniök, s így talán onnan már ez évben jöhet megrendelés.

— **A párisi gyepről.** Franciaországban a lóversenyek alkalmával nagymérvű családok szoktak történni. A francia steeplechase-társulat e hó 3-án tartott ülésén a következő határozatot hozta: Tekintve a steeplechase-codex 38. és 43. §§-ait, s a társulat alapszabályainak 9-ik cikkét; tekintve azon bebizonyított tény, hogy az 1880. febr. 29-én Auteuilben tartott futtatáson Macksey a „Capural“ lovat a Billancourt-díjért futtatta, Grégory jockeynek azonban parancsot adott, hogy gondoskodjék arról, mikép a ló nyerjen; tekintve, hogy Grégory bevallotta, hogy e parancsra engedelmességet; azért a bíróság megtiltotta, hogy Macksey steeplechase versenyben részt vegyen; Grégory lovász pedig 1880. febr. 29-kétől kezdve három hónapig a Steeplechase-versenyekből ki van zárva.

— **Lovakat delejező magyar Hanzen.** 1828-ban egy Balassa nevű magyar ember ugyanazt hajtotta végre a lovakon, a mit most Hanzen az embereken. Balassa Konstantin, az „ügyes magyar“, amint az akkori német lapok nevezték, delejező ügyességét a lovak patkolásakor alkalmazta. Rájok szegezte, — a mint utasításaiban vallja — szemét s így meghökölésre bírta azokat; a ló erre nyakát fölemelte, nyak- és tarkó-izmai lassan-lassan megeredtek, s az állat oly mozdulatlan lett, hogy még akkor sem rezzen meg, ha közvetlen közelében löttek. Ha pusztá kézzel si-

mogatta a ló homlokát s szemét, a legtüzesebb ló is megjuhászodott, fejét lehajtá s szundikált. Ugylátszik, hogy a lovak kárát vallották ez eljárásnak, mert a hadseregben a lovaknak patkolás alkalmával történő „balassálás“-át (Balassiren) törvény által is megtiltották.

— **A baromfi, tengeriyúl és külhoni madarak** észszerű tenyésztése érdekében egy országos egylet van alakulóban, a mely a mult hóban tartotta a bpesti II-ik kerületi előjáróság e célra rendelkezésre bocsátott tanácstermében az alakulást megelőző tanácskozását. A gyűlést Paulovits László II-ik ker. előjáró úr mint ideiglenes elnök megnyitván, az alapszabályok felolvasása és megvitatása tétetett napirendre. — Ez utóbbiak csekély módosítással elfogadtatván, ideigl. elnök megbízott, illetve felkérte, hogy a szabályszerű „miniszteri jóváhagyási záradék“ ki-észközlése iránt a kellő intézkedéseket megtenni sziveskedjék. Tekintve, hogy a cél, melyet az alakulóban levő egylet magának kitűzött, számbavehető közgazdasági jelentőséggel bír, s hogy a tér, melyre működését kiterjeszteni szándékozik, hazánkban mindmaig parlagon hevert; tekintve továbbá, hogy hasonirányú egyletek a külföldön már régebben állanak fenn, különösen Francia-, Német- és Angolországban máris tetemes eredményeket mutattak fel: — részünkről az imént megindult mozgalmat melegen üdvözljük, s az egyletet úgy a tenyésztő gazdák, mint az állatkedvelő közönség érdeklődésébe és pártfogásába ajánljuk. Az évi tagsági díj hallomásunk szerint — 3 frtra tétetett, — a mely összeg a nemes célt tekintve, valóban csekély. — Az egyletbe való belépési jelentkezések, illetve előjegyzetések már elfogadtatnak, s az ideigl. elnökhöz czimzendő levelezőlapok által tehető.

— **Bécsi tollas baromfi-kiállítás.** A Gartenbauverein helyiségeiben márcz. 28-án megnyitott és e hó 4-ig tartó kiállítás igen szépen sikerült, az ezzel összekötött kutyakiállításra is oly nagy számmal küldettek állatok, hogy azokat két részre kellett elosztani. A baromfi-kiállításban a csupasznyaku erdélyi fajta már jelentékeny szerepet játszott. A tyukok 263 törzsből vannak képviselve (egy törzs rendszeren egy kakas, két tyúk.) Első helyet számra nézve a Cochinchinák és Brahmapoutra-k foglalják el, mint rendszeren. Az erdélyi csupasznyakuak sikerült kereszteszési produktumai is láthatók. La Fleche és Creve Coeur kisebb számban jelentkeztek. A kacsafajták közül az Aylesbury, Rouen és Peking-kacsák tűnnek fel leginkább, kiállított szám 47 pár. Roppant testű pommeraniai ludak általános bámulatot gerjesztenek. A galambok 575 darabban és számtalan fajtaban képviselvék. Az éneklő- és díszmadarak kiállításában inkább a madárkereskedők szerepelnek szép gyűjteményekkel, pl. Günther. A baromfi-tenyésztők közül a két Zdeborszky (Györmegye), Novotny, Schwarzenberg herceg, Bruskay, Scholz, báró Washington emelendők ki. Voitellier Mantejből költőkészületeket állított ki, Rinkné pedig hizlalójából pompás baromfi-példányokat.

— **Amerikaiasan.** A találékony yankeek hazájában nem járt oly rettentő hideg, mint nálunk, minek a jég-sportvilágra azon kellemetlen következménye lett, hogy nem találtak alkalmas jégpályára, hol korcsolyázni tudtak volna. A kifogyhatatlan leleményességű élelmesség úgy segített e bajon Új-Yorkban, hogy roppant csarnokot rögtönöztek s egy új Rankin Tamás által szerkesztett gép segítségével az ide bevezetett vizet megfagyaszták. A vállalkozó roppant nyereséget rakott zsebre a mondva csinált jégpálya nem köznapi jövedelméből.

— **Harcz egy veszett ebbel.** Szabadkán Szadeczy János vasuti őrt, négy héttel ezelőtt, midőn épen a vonatra várt, egy veszett kutya hátulról megtámadta s lábát megmarta. A vasuti őrt megfordult, ekkor a kutya fölugrott rá s arczát harapta meg. Szadeczy megragadta a kutyát s

messze elhajította. Neje hívására elősietett s egy revolverrel lelőtte a dühös állatot. A megmart Szadeczkyt rögtön beszállították Szabadkára rokonaihoz s orvosi ápolás alá vették. Sebjei begyógyultak, de 22 nap mulva kitört rajta a veszettség. Ebben az irtozatos nyavalyában halt meg.

— **Csontváz a tölgyfában.** A „Drommung“ nevű temesi erdőben favágók vágtak le egy öreg, s belől egészen üres tölgyet. A redves fa lezuhant, s egy csontváz gurult belőle a munkások elé. A csontváz igen ép volt, valamint térdig érő csizmája is. Lóporszarut, ezüst órát s egy porcellán-pipát találtak vele, az órán ez volt bevésve „H. v. Krakowitz, 1812.“ Azt hiszik, hogy a férfi, ki ép fogsorából következett, 30—40 éves lehetett, valószínűleg vadász-kaland miatt mászott a fára, az ürességbe becsuszott, s a borzasztó fatömlőczen éhhalált szenvedett.

— **A puska.** Patocska Pál b.-csabai tanyás Lux nevű pitvarosi lakoshoz adta volt egyik gyermekét felnevelés végett. A husvéti ünnepek alatt meg akarván gyermekét látogatni, elutazott Pitvarosra. Mikor odaért, Lux házában épen temetés volt; annak egyik gyermeke halt el. Patocska a temetés után többi ismerőseit, rokonait kereste fel, csak később tért vissza Luxhoz. Ott hosszas beszélgetés után szemébe ötlött Luxnak szegen függő puskája s megkérdezte: nem eladó-e? Igenlő feleletre sokalva az 5 frtnyi árt, azt mondta, hogy annyit nem adhat, mert hisz a fegyver rozsz. „Dehogy rozsz“, válaszol a gazda, levéve a fegyvert, „nézze csak, mindjárt meglövöm vele!“ Azzal, tudván, hogy mindjárt első nap kilőtte a töltényt, gyutacsot tesz rá s ijesztésül Patocskának irányozva, elsüti. A fegyver eldurranása után, mint a ki jó tréfát tett, mosolyogva nézett vendégére, ez azonban mosolyát nem viszonzotta, mert a következő pillanatban élettelenül rogyott össze. — A fegyvert ugyanis Lux tudtán kívül töltötte meg valaki, s ő mitsem sejtve, csak vigyázatlanágból ölte meg Patocskát. Luxot és apját a rendőrség rögtön elfogta, a holttest pedig boncolás végett Makóra szállítottott.

— **Vulkán a tó alatt.** Mint azt a külföldi lapok írják, az ilopongoi tó különös jelenségeket tüntetett föl a múlt év végén. E tó ugyanis San Salvador fővárostól alig néhány mértföldnyire fekszik, és már korábbi vizsgálódások kimutatták, hogy ezen tó egy elsüllyedt vulkán krátere s azon vidéken gyakori földrengések tűzhelyét képezi. — A múlt évi december 20. és 21-ki földrengést december 21-én rémületes földalatti zúgás követte, összekötve hatalmas 3 lökessel, melyek az egész államot remegésbe ejték. Egyidejűleg a tó fölött rendkívüli orkán és felhőszakadás keletkezett s az esővizek rohanó árja mindent magával ragadva zúdult a tóba belé. Ez azonban csak nyelte a tengernyi vizet és egyre apadt. Azonban kevés idő mulva a tó vize emelkedett és kifelé rohant; a mélységből gömbalakú köveket bugyogtatott föl a víz és a tó közepe táján valósággal forni látszott a víz; majd gőz, füst és lángok szálltak fel a tó mélyéről. Ezen lassankint elenyészett tünnemény után a vidéken elmúltak a földrengések; számos helyeken azonban források keletkeztek.

— **Bikaviadal.** Vasárnap, midőn a hetzendorfi vonat Bécsbe indult, egy vad pusztai bika rohant a vonatnak. A mozdonyvezető félvén, hogy a vonat ki fog siklani, megállítá azt. A bika nekiment a mozdonynak, hogy messze hátra esett. Erre elkezdett esörtetni Tivoli felé. Az utczán sok ezer ember volt együtt. Dittmayer mészáros kötelet akart rávetni, hogy elfoghassa s ezért rája uszította két kuttyáját. A bika fellökte az ebeket s több ölnyi magasságra hajította. A nép rémülve menekült, a merre tudott, alig egypáran mertek kísérletet tenni a bika elfogására. A kuttyák többször neki rontottak, de mindig lerázta magáról. Aztán fölkapta a mészáros s behajította a szántóföldekre. Dittmayer futni kezdett. A bika utána. De ekkor hátba

kapták a bátor ebek s lerántották. Dittmayer és társainak végre sikerült a bikát lenyügözni s behajtani az előljárosághoz, honnan megkapta az a mészáros, a kinek el volt adva. Az esetet jegyzőkönyvbe vették. Legnagyobb dicsőretet bizonyára a kuttyáknak fog a jegyzőkönyv mondani.

Báró Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor,
kiadó-tulajdonosok.

Nyilttér.

Kitünő ing szabásért nyert kitüntetések:

Londonban 1871.

Bécsben 1873.

Szegeden 1875.

Székesfehérvárott 1879.

Parisban 1878. Ezüst-Érmek.

BRACHFELD F.

a „Jokey-Club“-hoz czimzett

férfi divat és fehérenemű raktára

Dorottya-utca 7. sz. a.

ajánlja ismert dus választékát czikkeiben; p. o. valódi angol keztyűt mint Dent-féle Chevrete. Dogskin Kangaroo és többi hajtani való keztyűket, továbbá legujabb angol és francia nyakkendőket, harisnyákat, utóbbiakat selyemből, fil d'Ecosse- és pamutból, alsó-íngeket, nadrágokat, valódi angol esőköpenyeket és kocskázó-takarókat. Egyszersmind figyelemzetti a magasrangú és nagyérdemű vevőit, hogy az új ing- és zsebkendő divatok már is megjelentek.

Magyar és külföldi nevelőnőket ajánl és francia játszótársak hozatását gyorsan eszközzi:

HENTALLER BATTÁ SZILÁRDA,

Budapest, ösz-utca 22. sz. I. emelet.

Váci körut

27. sz. a.

A Paris városához

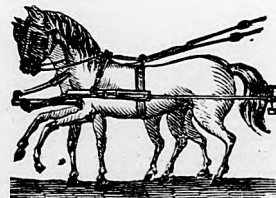
czimzett szálloda
mellett.

STEIN MANÓ

polgári és katonai szijgyártó és nyerges mester

a szerb fejedelem Ő Fenségének udvari szállítója.

A nagyérdemű közönségnek ajánlja nyerges, kantárok, vadászati- és lószerszámok, valamint minden e szakmába vágó eszközök bótartalmu raktárát.

Megrendelések és javítások leggyorsabban eszközöltetnek.

Az általános magyar municipális hitelintézet 1880. évi ápril 21-ik napján d. e. 11 órakor saját helyiségében (Budapest, VI. sugárút 46. sz. a.)

rendes közgyűlést

tart, melyre a t. részvényesek ezennel meghívotnak.

Ezen közgyűlés tárgyai a következők:

1. Az igazgató és a felügyelő-bizottság jelentéseinek, valamint az 1879. üzleti év számadásainak és az azokon alapuló mérleg tervezetének előterjesztése.

2. Az évi számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és határozathozatal a nyereség felosztása tárgyában.

3. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.

4. A felügyelő-bizottság tagjainak egy évre való megválasztása és díjainak meghatározása.

Azon t. cz. részvényesek, kik ezen közgyűlésen jogukat gyakorolni kívánják, felhivatnak, hogy részvényeiket vagy az intézet pénztáránál (Budapest VI., sugárút 46. sz. a.) vagy a franco-osztrák banknál felszámolás miatt Bécsben, (I. Hessgasse 1.), vagy pedig von Erlanger et Söhne bankháznál, M/m. Frankfurtban f. é. 1880. év ápril 3-tól 15-ik bezárólag számítandó határidő alatt, mindenkor délelőtti 9—12 óra közt letéteményezni sziveskedjenek. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentései és az ezen utóbbi bizottság által megvizsgált zárszámadások és a mérleg a fent kijelölt részvény letéteményezési helyeken, 1880. ápril 12-től fogva, a t. cz. részvényesek rendelkezésére bocsátatnak.

Budapest, ápril 2-án 1880.

Az igazgatóság.

Br. Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor

„ORSZÁGOS KÖZPONTI HIRDETÉS-FELVÉTELI IRODÁJA”

Budapest V. fürdő-utca 4. sz.

ajánlkozik a lehető legmérsékeltőbb feltételek mellett hazai és külföldi legszolidabb földhitelintézeteknél, jelzálog kölcsönök gyors keresztülvitelére és a jelzálogi-kölcsönrel járó telekkönyvi ügyek lebonyolítására, minden készpénz előleg nélkül.

A magyar-francia biztosító-részvény-társaság,

melynek

20 millió frankot, azaz 8 millió arany forintot

tevé alaptőkéjéből részvényesei által mindjárt kezdetben

10 millió frank, azaz 4 millió arany forint

készpénzben befizettetett s részint magyar állami értékpapirokban, részint a főváros első rendű pénztézetéinél helyeztetett el, — mind igazgatósági székhelyén Budapesten, mind az ország különböző pontjain állított vezér- és főügynökségei által már megkezdé működését és

biztosít

- tűzvész és robbanás által okozott károk ellen ingó és ingatlan tárgyakat;
- jégkár ellen minden mezőgazdasági terményt;
- szállítmányi károk ellen, szárazon vagy vizen szállított javakat;
- az ember életére, minden ismert módozat szerint.

11—12—12

A társaság rendkívüli nagyságu alaptőkéje, melyet működésének mindjárt kezdetén a biztosító közönségnek garanciaiképen nyújt, kezesség arra nézve, hogy általa az előforduló károk a leggyorsabban és méltányosabban fognak rendeztetni és kifizettetni. Más részről a társaság az iránta már is minden oldalról nyilvánuló bizalmat, valamint eddig tanúsított rokonszenvet az által is fogja igazolni, hogy díj-számításainál a közönséget mindazon kedvezményekben részesíti, melyeket egy solid alapon működő társaság biztosító feleinek nyújtani képes.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók s minden irányban bővebb felvilágosítások nyerhetők ugy az igazgatósági központon (Budapest, IV. ker. városháztér 1. szám) mint a vezér- és főügynökségeknél s az ország nevezetesebb helyein már felállított kerületi ügynökségeknél.

Budapest, 1880. január hó 10-én.

Az igazgatóság.

Wilckens F. C. és fia könyvnyomdája Budapesten, koronaherczeg-utca 3. sz.

Mindennemű

vad és más bőröket

nevezetesen:

róka, nyest, görény, borz, vidra, nyúl, házinyúl, őz-szarvas, kecske, fiakecske, bárány, birka és borjú bőröket stb. a legmagasabb áron vásárol

KÖLNER D.

bőr és szőrnemű-árak kereskedése Lipcse (Leipzig) Brühl 54.

Küldemények posta útján bérmentve kéretnek küldetni, melyért az összeg posta fordultával bérmentve küldetik meg. Felvilágosítások készséggel nyujtatnak.

KIRNER JÖZSEF,

cs. kir. udvari puska műves
BUDAPESTEN.

Raktára IV. Szervita-tér, gyára VII. Király-u. 67
ajánlja mindennemű vadász-fegyvereit.

Lefauchaux vadász-fegyverek, sodrony- vagy damasz- csövekkel: 30 firtól 70 firtig.

Lancaster vadász-fegyverek, sodrony- vagy damasz- csövekkel, 40 firtól 110 firtig.

Mindennemű Lancaster vadász-fegyverek, saját gyártmánya, díszes véséssel, vagy angol modoru kiállításal. Choke-Bore amerikai furásu csövekkel, Express-Rifle kétesövű golyós fegyverek, melyek golyóröpte 200 lépésig tökéletes vízszintes. Egyesövű golyós fegyverek, ezéllő-pisztolyok.

Flobert szoba-pisztolyok 12 ft — krtól 17 ft — krig.

Flobert szoba-fegyverek 13 " — " 25 " — "

Lancaster töltények 16 öblűek

barnák 1 " 60 " — " — "

Lancaster töltények 12 öblűek

barnák 1 " 80 " — " — "

Eley-féle angol Lancaster töltények 16 öblűek

2 " 20 " 3 " 20 "

Eley-féle angol Lancaster töltények 12 öblűek

2 " 50 " 3 " 50 "

Lefauchaux töltények 16 öblűek, 1 firt 40, 2 kr.

firt 20 kr, 3 firt.

Lefauchaux töltények 12 öblűek, 1 firt 80 kr. 2

firt 60 kr. 3 firt 50 kr.

Bogardus-féle üveggömb-dobó gépek, 20 firt, 100

pehelylyel töltött üveggömb 5 firt.

Mindennemű forgony-pisztolyok 5 firtól 49 firtig.

Raktára Bécsben:

SEENGER FERENCZ X. urnál

I. Seiler-gassc 4.